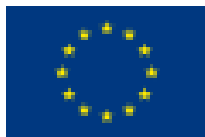

Kaip saugiai elgtis socialiniuose tinkluose, internete?

Konferencija

„Asmeninis jauno žmogaus gyvenimas virtualioje erdvėje“

2016 m. lapkričio 10 d.

Internetas mums suteikia galimybę :

- Mokyti, ieškoti informacijos (specializuoti tinklalapiai, kuriuose pateikta mokymosi medžiaga; Google, Yahoo ir kitos paieškos sistemos, ir t.t.)
- Bendrauti su draugais, giminėmis ir pan. (el. paštas, pokalbių programos, socialiniai tinklai)
- Naudotis įvairiomis el. paslaugomis (bilietai į koncertą, teatrą; kelionių organizavimas (bilietai į lėktuvą, viešbučių rezervavimas) ir t.t.)
- Klausytis muzikos

- Žiūrėti internete vaizdo siužetus, interneto TV
- Žaisti žaidimus
- Naudotis duomenų saugyklomis (Google Drive, Microsoft OneDrive ir kt.)
- Naudotis internetine bankininkyste
- Pirkti prekes elektroninėse parduotuvėse
- Leisti laisvalaikį su draugais socialiniuose tinkluose
- Ir dar daug kitokių galimybių...

- Kenkėjiška programinė įranga (virusai, kirminai, Trojos arkliai, kenkėjiška programinė įranga, reikalaujanti išpirkos, apgaulingi laiškai-virusai ir t.t.)
- Šnipinėjimo programinė įranga (duomenų rinkimas, konfidencialios informacijos perdavimas tretiesiems asmenims)
- Duomenų vagystės („phishing“)
- Įtraukimas į „botnet“ tinklus
- Asmeninės informacijos praradimas
- Žalingas interneto turinys, el. patyčios, priekabiavimas ir t.t.

Čia rasite:

- naudingos informacijos apie saugų elgesį internete
- patarimus, kaip saugiai elgtis socialiniuose tinkluose
- patarimus, kaip saugiai naudotis internetine bankininkyste ir kt.

PATARIMAI, KAIP APSAUGOTI SAVO KOMPIUTERĮ

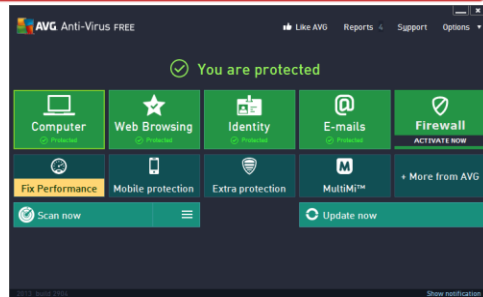

- Naudokitės antivirusine ir prieš šnipinėjimo programas nukreipta programine įranga
- Būkite atsargūs, atidarant elektroninio pašto ar susirašinėjimo programų priedus
- Nespauskite įtartinų nuorodų
- Įsitikinkit parsisiunčiamų failų ir programinės įrangos autentiškumu ir saugumu
- Saugiai sukonfigūruokit savo interneto naršyklę
- Naudokitės ugniasiene
- Darykite atsargines duomenų kopijas
- Naudokite „stiprius“ slaptažodžius
- Įdiekite naujausius operacinės sistemos ir antivirusinės programos atnaujinimus

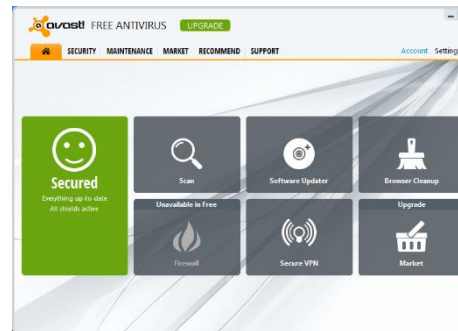
ANTIVIRUSINĖS PROGRAMOS

Nemokamos antivirusinės programos

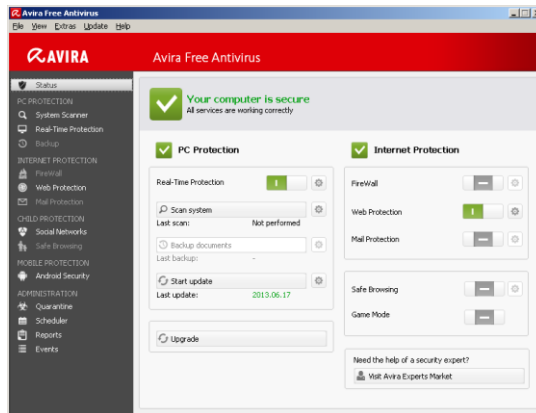
„AVG Anti-Virus Free“

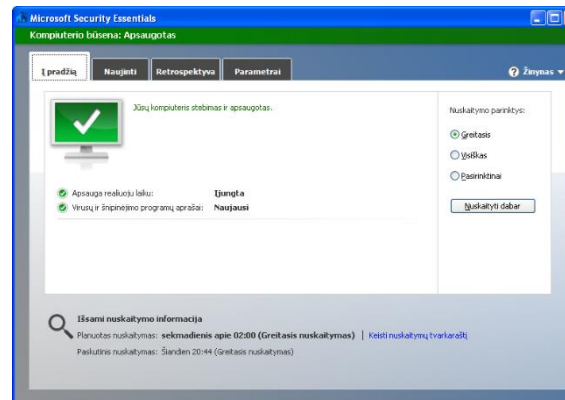
„Avast Free Antivirus“

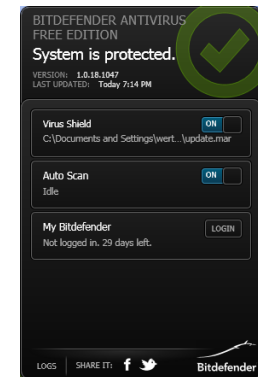
„Avira Free Antivirus“

„Microsoft Security Essentials“

„Bitdefender Antivirus Free Edition“

„COMODO Internet Security“

DUOMENŲ VAGYSTĖS (PHISHING)

„Phishing“ laiškų tikslas – nukreipti interneto naudotoją į suklastotą svetainę. Suklastotos svetainės tikslas yra pavogti aukos prisijungimo duomenis. Pagrindiniai „phishing“ laiškų požymiai - įtikinama priežastis (kodėl interneto naudotojas turi pateikti tam tikrus duomenis) ir įtikinama aplinka tiems veiksams atlikti (oficiali laiško forma bei suklastota organizacijos, neva siunčiančios tokį prašymą, svetainė).

▼ Subject: Hansapank - SwedBank
From: [Hansapank - SwedBank <no-reply@hansapank.ee>](mailto:Hansapank-SwedBank<no-reply@hansapank.ee>)
Date: 10:26

Dear Valued Customer ,

On the 17th of March 2009 AS Hansapank changed its business name, the new operating name will be Swedbank AS. This move is the last phase in the brand changing process initiated last autumn. In Latvia the bank's new name will be Swedbank AS and in Lithuania "Swedbank" AB.

Until the full changes will be made to our system we will require some personal information of every account holder.
FOR THE MOMENT WE WILL REQUIRE ONLY YOUR MASTERCARD.
[Click here](#) and complete all the required data.
Account suspension will be applied if the necessary data will not be completed.

Copyright © 2009 ©Swedbank AB All rights reserved. Designated trademarks and brands are the property of their respective owners

SAUGŪS SLAPTAŽODŽIAI

Patarimai kaip sudaryti saugų slaptažodį:

- Naudokite raidžių, skaičių ir specialiųjų simbolių kombinaciją.
- Nenaudokite ištisinių žodžių, vardų, datų.
- Sudarykite iš 8 ar net daugiau simbolių.
- Reguliariai keiskite slaptažodį (bent kas tris mėnesius).
- Nenaudokite to paties slaptažodžio visose sistemose.
- Neužsirašinėkite ir nepalikite savo slaptažodžių viešose vietose...

Lengvai įsimenamą ir saugaus slaptažodžio pavyzdys: **98Ri75Da46**

Šio pavyzdžio sudarymo principas: 98 – augintinio įsigijimo metai (1998), Ri – augintinio vardo pirmosios 2 raidės (Rikis), 75 – Jūsų gimimo metai (1975), Da – Jūsų mamos vardo pirmosios 2 raidės (Danutė), 46 – mamos gimimo metai (1946).

Sugalvokite savo unikalią slaptažodžio sudarymo sistemą ir išvengsite lengvai įspėjamų ar sunkiai įsimenamų slaptažodžių.

Įrankiai

Tikrinti kompiuterį dėl botnet

Tikrinti ar Jūsų kompiuteris nėra įtrauktas į botneto veiklą ir ar kompiuterio interneto protokolo (IP) adresas nėra užfiksuotas CERT-LT duomenų bazėje kaip dalyvaujantis kenkėjiškoje veikloje.

Pasitikrinti dėl saugumo spragų

Tikrinti įrenginį, dėl SSDP, OpenResolver, NTP, SNMP, CharGen saugumo spragų.

Pranešti apie incidentą

- užpildant specialią formą
- rašant laišką el. p. cert[@]cert.lt
- skambinant tel. +370 5 210 5679

- Čia galite pranešti apie kibernetinius incidentus
- Pasitikrinti, ar jūsų kompiuteris nėra įtrauktas į „botnet“ tinklo veiklą
- Naudotis kitais įrankiais pažengusiems vartotojams

Kas yra socialiniai tinklai?

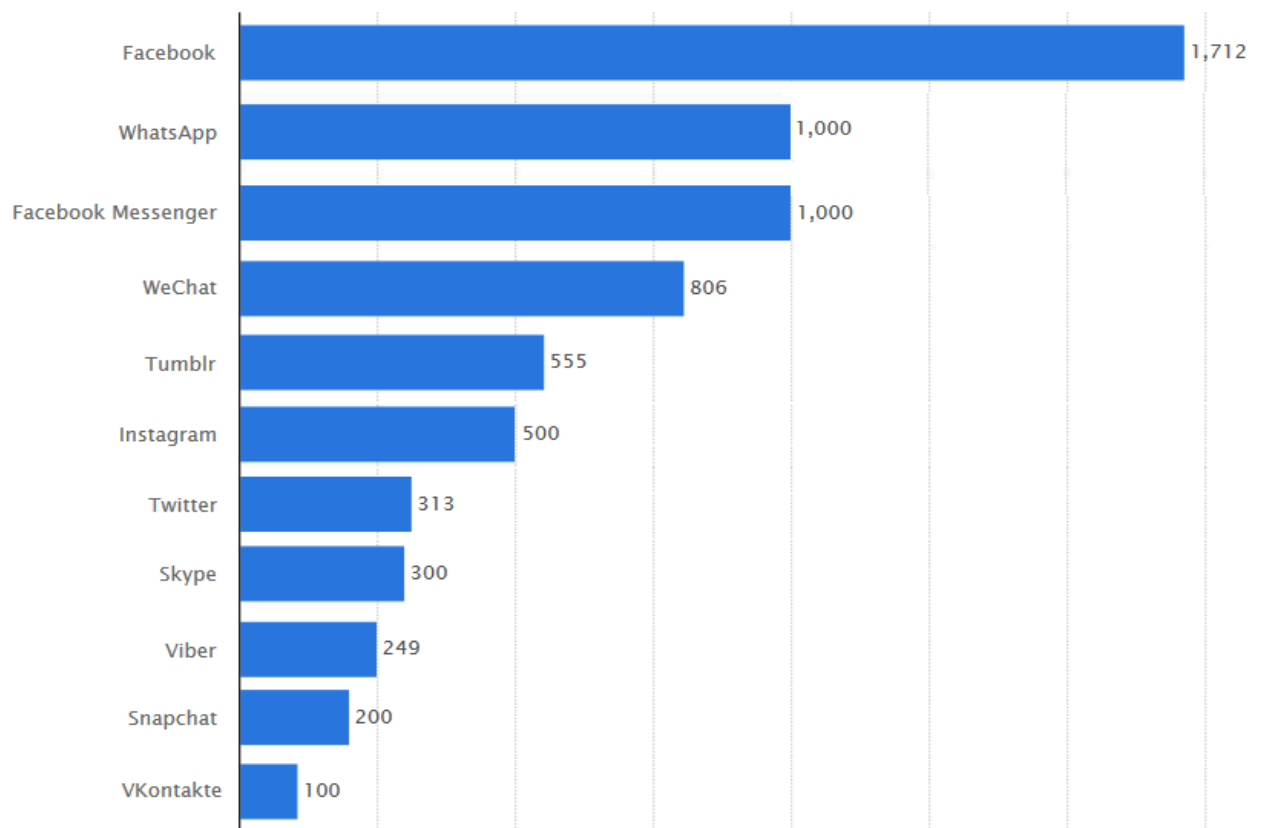
Socialiniai tinklai yra technologija, leidžianti daugybei žmonių visame pasaulyje palaikyti ryšį su savo šeima, draugais, kolegomis, keistis informacija, vaizdine ar garsine medžiaga. „Facebook“, „WhatsApp“, „Instagram“, „Twitter“, „Skype“ – tai tik keletas šiuo metu populiariausių socialinių tinklų, ir kiekvienas iš jų siūlo vis kitokį būdą keistis informacija ir bendrauti. Unikali socialinių tinklų savybė yra ta, kad jie suteikia vartotojams galimybę greitai pasiekti plačią auditoriją.

Kodėl socialiniai tinklai tokie populiarūs?

- Prieinami vartotojams visame pasaulyje
- Nemokami
- Padeda išlaikyti kontaktus su senais draugais
- Suteikia galimybę susirasti naujų draugų
- Suteikia įvairiausių būdų keistis informacija ir bendrauti
- Neatsiejami nuo įvaizdžio formavimo

Populiariausi socialiniai tinklai pasaulyje

Šaltinis: www.statista.com

Aktyvių interneto naudotojų skaičius milijonais

Populiariausi lietuviški socialiniai tinklai

	2016 m. spalio mėn.	2011 m. spalio mėn.
Draugas.lt	395 tūkst.	630 tūkst.
Supermama.lt	286 tūkst.	637 tūkst.
One.lt	92 tūkst.	711 tūkst.
Klase.lt	64 tūkst.	273 tūkst.

Aktyvių interneto naudotojų skaičius

Šaltinis: www.audience.lt

Grėsmės socialiniuose tinkluose

Kuo socialiniai tinklai darosi populiariesni, tuo daugiau rizikų atsiranda jais naudojantis. Nepageidaujamų el. laiškų siuntėjai, kenkėjiškos programinės įrangos kūrėjai, asmens tapatybės vagys, sukčiai ir kiti kibernetinės erdvės nusikaltėliai perkelia savo nelegalią veiklą į socialinius tinklus.

Grėsmės socialiniuose tinkluose

Privatumo pažeidimai

Paskyros vagystės

Suklastotos paskyros

Netikri draugai

Patyčios

>Organizacija mokinė >Tipas Neteisetas el. duomenų naudojimas >Laikas 2015m.

Nusprendė įkelti jį ant savo "Facebook" sienos nors aš to nenorėjau. Netrukus pastebėjau, jog susikūrė "Facebook" puslapis kuriame įkeltas mano video, nors jie neturėjo mano sutikimo. Dabar tas vaizdo įrašas puslapyje turi 5000-6000 peržiūrų. Man labai gėda dėl šio įvykio, tad paprašiau kad ištrintų, bet puslapio administracija atsakė ištrinti. Daug kas dalinasi, rodo draugams, juokiasi, tad jau šiandien sulaukiau nemažai patyčių iš aplinkinių. Labai norėčiau, kad video būtų pašalintas.

>Pranešimas Kažkada anksčiau nusiunčiau draugui video, o jis

- Tinkamai nustatykite privatumo ir saugumo nustatymus
- Nespauskite įtartinų nuorodų
- Saugokite savo prisijungimo duomenis. Nepamirškite atsijungti nuo savo paskyros, ja pasinaudoję svetimame ar viešame kompiuteryje
- Neatskleiskite per daug asmeninės informacijos
Prisiminkite: kas patenka į internetą, lieka ten ilgam
- Neleiskite naršyklėms prisiminti jūsų slaptažodžių (angl. auto login), ypač svetimuose įrenginiuose
- Pasitikrinkite, ką internetas žino apie jus
- Būkite kritiškai gaunamos informacijos atžvilgiu

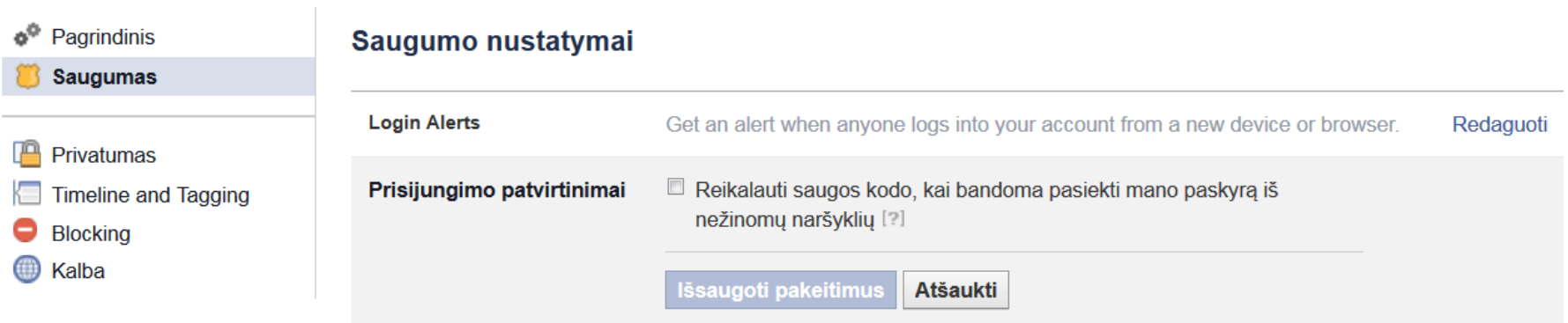
Svarbiausi „Facebook“ privatumo nustatymai

- Greičiausiai „Facebook“ privatumo nustatymus galima atnaujinti paspaudus „spynos“ simbolį ir atlikus privatumo patikrinimą
- Skiltyje „kas gali matyti mano komentarus“ rekomenduotina nustatyti „draugai“.
- Taip pat čia galima peržiūrėti, kaip jūsų profilį mato kiti „Facebook“ naudotojai ir nuspręsti, kokią informaciją padaryti matomą visiems, kokią draugams, o kokią tik jums pačiam
- Detalias instrukcijas, kaip tinkamai nusistatyti privatumo nustatymus, rasite svetainėje www.esaugumas.lt

„Facebook“ saugumo nustatymai

Bene svarbiausias „Facebook“ saugumo nustatymas yra prisijungimo patvirtinimas (angl. Login Approvals). Šiuo patvirtinimu leidžiama jungtis prie „Facebook“ paskyros tik iš patikimų įrenginių. Prisijungus iš nežinomos vietos, jums bus atsiųsta SMS žinutė su saugos kodu, kurį įvedus bus patvirtinama, jog prisijungiate tikrai jūs.

The screenshot shows the Facebook Security Settings page. On the left is a navigation menu with options: Pagrindinis, Saugumas (highlighted), Privatumas, Timeline and Tagging, Blocking, and Kalba. The main content area is titled 'Saugumo nustatymai' and contains two sections: 'Login Alerts' with a description and a 'Redaguoti' link, and 'Prisijungimo patvirtinimai' with a checkbox option 'Reikalauti saugos kodo, kai bandoma pasiekti mano paskyrą iš nežinomų naršyklių [?]' and two buttons: 'Išsaugoti pakeitimus' and 'Atšaukti'.

Kaip pranešti „Facebook“?

Įvykus kibernetiniam incidentui (pastebėjote suklastotą paskyrą, sukčiavimą, neteisėtą ar žalingą turinį), visada apie tai galite pranešti „Facebook“ pasinaudoję mygtuku „Pranešti“ (angl. – „Report“)

Apie atvejus, kuomet neteisėtai paskelbiama asmeninė informacija, užgrobiamą ar suklastojama paskyra, turi pranešti pats interneto naudotojas, nes „Facebook“ reikalauja patvirtinti jo tapatybę.

„Facebook“ forma, pildoma dėl neteisėto asmeninės informacijos panaudojimo

Report a Privacy Rights Violation

Please note that this channel is reserved for people reporting potential violations of their privacy rights concerning their image on Facebook. If you're writing in about something else, please return to the Help Center:

www.facebook.com/help

If you need help because someone is threatening to share something you want to keep private, follow this steps outlined in this form:

www.facebook.com/help/561743407175049

Also note that while we do review all reports, you won't receive a confirmation email if we take action on your report.

What are you trying to report?

Photo

Video

Other

<https://www.facebook.com/help/contact/144059062408922>

Kaip pranešti apie užgrobta „Facebook“ paskyrą?

facebook [Sign Up](#)

Email or Phone

Password

[Forgot account?](#)

Report Compromised Account

If you believe your account has been compromised by another person or a virus, please click the "My Account Is Compromised" button below. We'll help you log back into your account so that you can regain control.

[My Account Is Compromised](#) [Cancel](#)

<https://www.facebook.com/hacked>

Kaip pranešti apie suklastotą „Facebook“ paskyrą?

How do I report an account that's pretending to be me?

[Desktop Help](#) [Mobile Browser Help](#) [Other Help Centers](#) ▾

[Share Article](#)

Accounts that impersonate other people aren't allowed on Facebook. If someone created an account pretending to be you:

- 1 Go to the profile that's impersonating you
 - If you can't find it, try searching for the name used on the profile or asking your friends if they can send you a link to it.
- 2 Click on the cover photo and select **Report**
- 3 Follow the on-screen instructions for impersonation

If you don't have a Facebook account, you can report an impostor account by [filling out this form](#).

https://www.facebook.com/help/174210519303259?helpref=page_content

INTERNETO KARŠTOJI LINIJA

- Įkurta RRT 2007 m., vykdant Europos Komisijos Saugesnio interneto projektą
- Skirta pranešti apie pastebėtą neteisėtą ar žalingą interneto turinį, siekiant kuo greičiau jį pašalinti
- Bendradarbiavimas su suinteresuotomis institucijomis:
 - Policijos departamentas
 - Žurnalistų etikos inspektoriatas
 - Švietimo informacinių technologijų centras
 - Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga
 - VšĮ „Vaikų linija“
 - Asociacija „Langas į ateitį“
 - Didžiausi interneto paslaugų teikėjai

- Šiuo metu 45 pasaulio šalyse veikia 51 interneto karštoji linija, kurias jungia tarptautinė interneto karštųjų linijų asociacija INHOPE. RRT karštoji linija yra INHOPE narė nuo 2008 m.
- Interneto karštųjų linijų funkcijos – pranešimų apie pastebėtą neteisėtą ar žalingą informaciją internete priėmimas ir tyrimas. Tikslas - neteisėtos informacijos pašalinimas.
- Ypač aktyviai INHOPE kovoja prieš vaikų seksualinio išnaudojimo vaizdus internete.

APIE KOKĮ TURINĮ PRANEŠAMA?

Neteisėtas turinys:

- Vaikų seksualinio išnaudojimo medžiaga (įskaitant vaikų erotiką, vaikų nudizmą ir kitą netinkamą su vaikais susijusią medžiagą)
- Suaugusiųjų pornografija
- Rasizmas ir ksenofobija
- Kibernetinės patyčios

Žalingas turinys, kuris gali turėti neigiamą poveikį nepilnamečių vystymuisi.

Apibrėžta LR Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymu.

- Erotika
- Smurto propagavimas
- Nepadorios nuotraukos, nešvankios kalbos
- Informacija, skatinanti savęs žalojimą ar savižudybę
- Sprogmenų, narkotikų pasigaminimo instrukcijos
- Ir kt. informacija

Praneškite
apie neteisėtą ar neigiamą poveikį
nepilnamečiams darantį turinį internete >>

Vaikų linija
116 111 www.vaikulinja.lt

INHOPE

| pradžia

Naujienos ir
naujienlaiškiai

Teisinė
informacija

Programa
„Saugusis
Internetas“

Saugesnio
internetu diena

Konkursai

Pranešimų
anketa

Kontaktai ir
naudingos
nuorodos

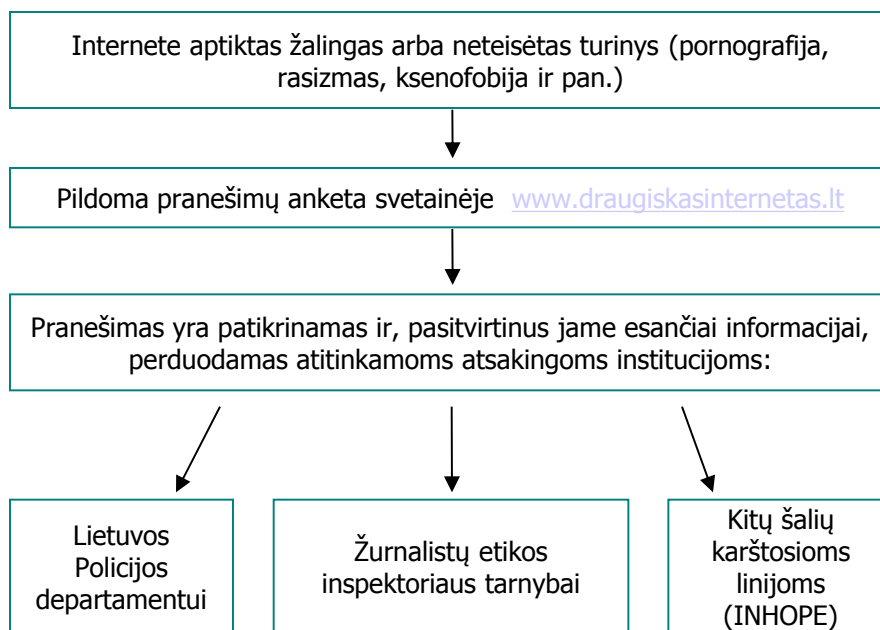
Jaunimui

Tėvams

- Pranešimų teikimo ir tyrimo schema:

- Tam tikrais atvejais pranešimai yra siunčiami tiesiai informacijos prieglobos paslaugų teikėjams su pranešimu apie jų serveriuose esančią neteisėtą informaciją ir prašymu pašalinti ją (NTD pranešimas, angl. *Notice and Take Down*).

Švietimo įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymas, priimtas LR Seime 2016 m. spalio 18 d., įsigalios nuo 2017 m. rugsėjo 1 d.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/7adbfe909cf411e69ad4c8713b612d0f>

„23² straipsnis. Pranešimas apie patyčias kibernetinėje erdvėje ir kitą draudžiamą ar ribojamą skleisti viešąją informaciją.

1. Sužinoję apie viešą patyčių kibernetinėje erdvėje panaudojus vaizdinę informaciją atvežį, ir smurtaujančio, ir smurtą patiriančio nepilnamečio mokinio tėvai (globėjai, rūpintojai) privalo, o kiti asmenys turi teisę apie tai pranešti Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybai (toliau – Ryšių reguliavimo tarnyba) pateikdami pranešimą interneto svetainėje adresu www.draugiskasinternetas.lt.

Šiame straipsnyje reglamentuojamas pranešimų apie patyčias ir kitą neigiamą poveikį nepilnamečių vystymuisi darančią informaciją teikimo RRT tvarka, RRT pareiga imtis veiksmų, kad tokia informacija būtų kuo greičiau pašalinta iš interneto, taip pat elektroninės informacijos prieglobos ar viešųjų ryšių tinklų paslaugų teikėjų prievolė vykdyti privalomus RRT nurodymus dėl informacijos pašalinimo.

PRANEŠIMO PAVYZDYS 1

Nuoroda: <http://www.youtube.com/watch?v=xxxxxxxxxxxx>

Komentaras: *Kreipiasi mokykla. Ši informacija buvo išimta prieš mėnesį, tačiau dabar vėl platinama nežinomų asmenų. Prašome apsaugoti mūsų mokinę.*

Pasirašo Socialinė pedagogė, Vardas Pavardė

Paaiškinimas: 10 m. mergaitė pati nusifilmavo prieš kamerą ir įkėlė filmuką į YouTube. Filmuke ji pasisako savo vardą, pavardę, amžių, nurodo, kurioje mokykloje ir klasėje mokosi, pasakoja apie savo pomėgius. Po to ji sako ieškanti panašaus amžiaus draugo, kuris ją mylėtų ir t.t. Žinoma, prie šio filmuko YouTube atsirado daugybė komentarų, mergaitė buvo įžeidinėjama.

KOKIŲ VEIKSMŲ IMTASI

Nusiųstas laiškas socialinei pedagogei su detaliomis instrukcijomis, kaip pašalinti video filmuką iš YouTube:

Tik pati mergaitė (arba jos tėvai ar globėjai) gali pateikti skundą YouTube administracijai dėl neteisėto asmeninės informacijos paskelbimo. Informaciją apie YouTube privatumo politiką ir instrukcijas, ką daryti, rasite paspaudus nurodytą nuorodą:

http://www.youtube.com/t/privacy_guidelines Toliau spauskite Privacy Complaint Process ->Continue->I still wish to submit a privacy complaint-> Continue->I have reviewed the Community Guidelines->Continue->Your image or full name-> toliau užpildykite visus reikalingus laukelius->paspauskite Submit.

Gavęs skundą, Youtube įspės tuos, kurie įkėlė šį filmuką į YouTube (pildydami laukelius turite nurodyti jų identifikatorius), ir duos jiems 48 val., kad filmukas būtų ištrintas. Jei to nebus padaryta, tada Youtube administratoriai išnagrinės skundą ir priims sprendimą dėl pašalinimo.

SVARBU! Deja, nėra garantijos, kad filmukas vėl kur nors internete nepasirodys. Kartą internete paskelbus informaciją, jos sklidimas jau yra nekontroliuojamas. Tai ypač reikėtų aiškinti vaikams, kurie mėgsta apie save pateikti daug asmeninės informacijos.

PRANEŠIMO PAVYZDYS 2

Nuoroda: <http://demotyvuok.one.lt/zymes/xxxxxx.html>

Komentaras: *Iš manęs pasityčiota, norėčiau, kad ši informacija dingtų iš interneto. Nuoširdžiai iš anksto dėkoju.*

Paaiškinimas:

Įdėta paauglės nuotrauka ir įžeidžiantis komentaras. Žinoma, ši nuotrauka susilaukė didžiulio dėmesio, mergaitė buvo toliau įžeidinėjama.

Kokių veiksmų imtasi?

Nusiųstas laiškas portalo administratoriams su prašymu pašalinti nuotrauką ir komentarus. Nuotrauka buvo pašalinta.

PRANEŠIMO PAVYZDYS 3

Nuoroda: <https://www.facebook.com/xxxxx.html>

Komentaras: *Facebook socialiniame tinkle sukurtas profilis, šmeižiantis mane, padėkit, prašau, pašalinti šį profilį.*

Kokių veiksmų imtasi?

Suteiktos rekomendacijos, kaip pašalinti tokį profilį. Apie šmeižikišką ar apgavikišką profilį (kuriame apsimitama kitu asmeniu) galima pranešti Facebook administratoriams. Pranešti gali tik pats asmuo, kurio privatumas pažeidžiamas, arba, jeigu tai vaikas, jo tėvai arba globėjai. Patarimai, kaip pranešti Facebook'ui pateikiami čia:

<http://esaugumas.lt/lt/socialiniu-tinklu-saugumas/kaip-pranesti-facebook.html>

AČIŪ UŽ DĖMESĮ!

Vilius Nakutis

Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba

vilius.nakutis@rrt.lt

